

کرسی بیست و یکم از کرسی‌های نقد، نظریه‌پردازی و آزاداندیشی برگزار شد

بیست و یکمین کرسی از کرسی‌های نقد، نظریه‌پردازی و آزاداندیشی با حضور و ارائه دکتر ابوالفضل روحی عضو هیئت‌علمی دانشگاه شهید بهشتی با موضوع «طرفیت‌های اندیشه بریلویه در ایجاد و تقویت گفتمان و تعاملات تقریبی» در روز شنبه بیست و نهم آبان‌ماه ۱۴۰۰ در پژوهشگاه مطالعات تقریبی قم برگزار گردید.

ناقد این کرسی سید حسین حسینی، از فعالین فرهنگی در حوزه اهل‌سنت به‌صورت مجازی میهمان جلسه پژوهشگاه بودند. این کرسی با حضور ریاست محترم و پژوهشگران ارجمند پژوهشگاه به‌صورت حضوری (با رعایت پروتکل‌های بهداشتی) و نیز با حضور مجازی فعالین بحث وحدت و تقریب برگزار گردید.

دکتر ابوالفضل روحی در مقدمه بحث خود متذکر شد که هفتاد درصد مسلمانان شبه‌قاره بریلوی هستند، ولی بنا به دلایلی از جمله نداشتن رسانه و قدرت نظامی سیاسی، به‌اندازه واقعی ظهور و بروز و نفوذ ندارند و از چشم همگان از جمله مسئولین حوزه‌های مختلف ما مورد کم‌مهری و کم‌توجهی هستند و این موجب طرفیت‌سوزی شده است.

دکتر روحی سخنان خود را در دو بخش ظرفیت‌های بریلویه مبتنی بر پیشینه و دیرینه و ظرفیت‌های فعلی بریلویه ارائه نمودند.

دکتر روحی ظرفیت‌های بریلویه مبتنی بر پیشینه و دیرینه این فرقه مذهبی را با تعریف و بیان مختصات فرقه‌شناسی بریلویه تبیین نمودند:

ایشان در تعریف بریلویه گفتند به پیروان احمدرضا خان که در شبه‌قاره هند به وجود آمدن، بریلوی گفته می‌شود، این گروه در فقه حنفی - در کلام ماتریدی و در طریقت صوفی گرای قادی یا نقش‌بندی هستند.

احمدرضا خان شجره عرفانی خود را در طی طریق و اجازه نقل روایت به سید عبد الکبیر ادریسی- معروف کرخی- امام رضا علیه‌السلام و از ایشان به پدران بزرگوارشان تا امام علی علیه‌السلام و رسول گرامی اسلام (ص) می‌رساند. احمدرضا خان آثار زیادی دارد و مجموعاً بیش از دویست اثر پدید آورده است که مهم‌ترین آنها عبارت‌اند از:

کنز الایمان فی ترجمه القرآن (برداشت تفسیری ایشان از قرآن کریم)، العطا یا النبویه فی فتوی الرضویه (سی جلد) مباحث فقهی حنفی، حدایق بخشش(دیوان شعر)، فضایل و مناقب رسالت(۶۲ جلد در عقاید) و نیز حسام الحرمین.

استاد روحی در بیان زمینه شکل‌گیری بریلویه گفتند:

مولوی اسماعیل دهلوی از علمای اهل سنت کتاب " التوحید " محمد بن عبدالوهاب را به زبان اردو به اسم " تقویت ایمان " ترجمه نمود. برخی از علمای اهل سنت در مقابل این اثر، مقاومت نمودند و در رد این کتاب، کتاب‌های زیادی نوشته شد، از جمله مولوی خیرالدین کتاب ده جلدی، در رد، کتاب تقویة الایمان نوشت و مولوی فضل حق خیرآبادی " امتناع النظیر " را در رد آن کتاب نوشت و با موافقان این تفکر جدید، مناظره نمود. علاوه بر این بیش از سی نفر بر رد کتاب تقویت ایمان، کتاب نوشتند و این جریان زمینه را برای مکتب بریلویه فراهم نمود.

احمدرضا خان هم نسبت به سلفیت و وهابیت مواضع تندی داشت و در رد وهابیت و دیوبندیه، کارهای زیادی انجام داده است. مانند حکومت سعودی را پرورده سیاست انگلیس می‌دانست. به همین دلیل آل سعود

ورود کتاب‌های بریلویه، را به عربستان ممنوع کرده و سنیان هند و حجاز را برضد ایشان، برمی‌انگیختند. وی ابن تیمیه را ضالّ و مضلّ و اسماعیل دهلوی را طاغیّه نجدیّه و کتاب او را کفریات می‌شمارد. احمد رضا خان ملقب به مجدّد اهل سنت و بعد از مدّتی مؤسس مکتب بریلویه مشهور شد.

عضو هیئت علمی دانشگاه شهید بهشتی در تبیین فعالیت‌های سیاسی و اجتماعی بریلویه گفت احمد رضا خان سازش و اتحاد و تسامح با هندوان را حتی برای مبارزه با انگلیس مطلقاً مردود می‌دانست و وحدت ملی و قومی مسلمانان و هندوان را نفی می‌کرد، حتی گاندی را دشمن مسلمانان معرفی می‌کرد و در بسیاری از موارد حکم تحریم برضد انگلیس را خلاف شرع می‌دانست. او از سویی با انگلستان رفتار خصومت‌آمیز داشت و از سوی دیگر رهبران مبارزه با انگلیس و نظریاتشان را تخطئه می‌کرد و با کسانی که هند را دارالحرب می‌دانستند، به مقابله بر می‌خواست و هندوستان تحت سلطه انگلیس را دارالاسلام قلمداد می‌کرد.

ارائه‌کننده محترم فعالیت‌های مذهبی بریلویه را بیشتر در قالب فعالیت‌های جمعیت علمای پاکستان، حزب نظام مصطفی، جماعت اهل سنت، تنظیم اهل سنت، اداره تحقیقات امام احمد رضا بریلوی و جمعیت منهاج القرآن دانست.

این استاد حوزه و دانشگاه مهم‌ترین باورهای بریلویه را چهاربخش دسته‌بندی کرد و نظر آنان را در توحید و توسل و شفاعت و نذر با اندکی تسامح نزدیک به تفکر مقبول شیعی دانست:

خداشناسی: مجموعه بحث‌های مرتبط با خدا که بر پایه نگاه وحدت وجودی است؛ راهنما شناسی: در راستای بیان فضایل و مناقب رسول گرامی اسلام و جانشینان آن حضرت به‌ویژه امام رضا علیه السلام؛ فرجام‌شناسی: تبیین ماهیت مرگ و به‌ویژه بحث حیات برزخی و ... و نیز امکان ارتباط با مردگان پس از مرگ و پذیرش و عمل به توسل، شفاعت و ...؛ عمل به طریقت و برگزاری مراسم‌های صوفیانه به‌ویژه در ایام میلاد پیامبر مکرم اسلام.

ایشان در بخش دوم هم با اسم بردن از افرادی مثل محمد طاهر القادری صاحب ۴۳۰ اثر و برنامه علمی در مقابله با وهابیت دارد. بیان داشت که افکار معاصرین هم بسیار همراه ما است و در ده سال اخیر شصت کتاب در نفی تفکر وهابیت توسط علمای بریلوی نگاشته شده است و این آثار و عملکرد و تقابلی که با دیوبند ممتی دارند نشانه ظرفیت بالای بریلویه با تفکر تقریبی است.

دکتر در ادامه همکار میدانی ارائه‌کننده محترم جناب آقای سید حسین حسینی از فعالین آتش به اختیار تقریب در جنوب شرق کشور، ضمن تشکر از ارائه بحث توسط استاد روحی به تکمیل فرمایشات ایشان پرداخته و لزوم بازاندیشی مجموعه‌های دولتی در تعامل با اهل‌سنت بریلویه را خواستار شد و بر ظرفیت بالای این افراد در همراهی فکری و نظری برای تقریب و وحدت صحنه گذاشت.

در پایان هم به سؤالات پژوهشگران محترم پاسخ داده شد.